

Utvrde Medvednice

Utvrde su ključni svjedoci naše prošlosti i važna mjesta iz kojih se nekada vodio politički, gospodarski i kulturni život zemlje. Kao složeni arhitektonski sklopovi predstavljaju i najznačajnija graditeljska postignuća svojega vremena. Stoga zaslužuju našu brigu i nastojanja da ih sačuvamo za buduće generacije. Od samih početaka planinarenja tvrdi gradovi Zagrebačke gore pobuđivali su interes ljubitelja kretanja po Medvednici.

Medvedgrad

Na Malome Plazuru, vrhu na južnom dijelu Medvednice, smjestio se slikoviti srednjovjekovni Medvedgrad. Izgrađen je u 13. stoljeću, u vrijeme tatarske provale koja je poharala Gradec i ostavila zagrebačku katedralu razrušenom.

Medvedgradski burg strateški je dobro smješten i za ono vrijeme vrlo kvalitetno izgrađen. O njegovoj važnosti i dugovječnosti svjedoči popis vlasnika i stanovnika među kojima su i najznačajnije hrvatske velikaške obitelji: Babonići, Karlovići, Frankopani, Zrinski, zatim Erdődy i Celjski. Povremeno je bio u rukama zagrebačkih biskupa ili istaknutih pojedinaca, poput hercega Kolomana, bana Mikca i markgrofa Jurja Brandenburškog. U njemu su boravile znamenite ličnosti poput humanista Janusa Pannoniusa (Ivan Česmički), a ponekad je bio u posjedu i same kraljevske kuće, u vrijeme kraljeva Bele IV., Žigmunda Luksemburškog i Matijaša Korvina.

Vlastelini Medvedgrada živjeli su od posjeda u podnožju Medvednice (Šestine, Blizna, Dedići i dr.), a značajan izvor prihoda dugo im je bilo i skelarenje na Savi. Nerijetko su svoje riznice i skladišta punili pljačkom okolnih sela, a znali su i nasrnuti na sam Zagreb. Sukob posljednjeg medvedgradskog gospodara Stjepka Gregorijanca i Zagrepčana opisao je August Šenoa u romanu „Zlatarovo zlato“.

Veliki potres 1590. godine teško je oštetio Medvedgrad, nakon čega je napušten i prepušten postupnom propadanju. Od 1979. godine provode se sustavna arheološka istraživanja, konzervacija zidina i rekonstrukcija pojedinih dijelova burga. Godine 1994. pod južnom je kulom podignut „Oltar domovine“, djelo kipara Kuzme Kovačića, u kojem gori vječni plamen u čast svim hrvatskim junacima.

Medvedgrad je i danas jedno od najposjećenijih odredišta na Medvednici. Nakon obnove i otvaranja Centra za posjetitelje Medvedgrad postao je mjesto učenja o povijesti ovog iznimnog spomenika kulture, ali i upoznavanja prirodnih vrijednosti Medvednice.

Predlažemo obilazak Centra za posjetitelje „Medvedgrad“. Do Medvedgrada možete doći planinarskom stazom 12.

Ruševine Medvedgrada
Oko 1925. / MGZ

Medvedgrad

Tihomir Stančec, 2019. / MGZ

Ruševine Susedgrada

Milena Bušić, 2025.

Ruševine Susedgrada
Okolo 1924. / MGZ

Susedgrad

Od nekoć moćne utvrde Susedgrad danas su ostale tek ruševine koje bujna vegetacija postupno prekriva i razara. Izgrađen je u 13. stoljeću na strateškoj točki s koje se nadzirao prijelaz preko Save i važna prometnica u podnožju utvrde, gdje su se još od antike križali putovi iz današnje Slavonije, Zagorja i Slovenije.

Kao prvi vlasnici spominju se pripadnici starog slavenskog plemstva ugarskog podrijetla Aga (Ača), a kasnije se pojavljuju i poznate obitelji Babonići, Frankopani, Keglevići, Erdődy te vojskovođa Ivan Katzianer.

Jedan od najpoznatijih vlasnika bio je Franjo Tah, čije je ime postalo sinonim za okrutnost i ugnjetavanje. Gotovo desetljeće trajalo je međusobno sukobljavanje plemstva u koje će se uplesti i seljaštvo, po čijem će sudjelovanju ovi sukobi biti i zapamćeni kao Seljačka buna. Ti su događaji, puni nasilja, tragedije i složenih odnosa, ostali zabilježeni u povijesti i narodnoj predaji.

Do ostataka utvrde može se doći šetnjom kroz park u koji se ulazi iz Aleje Seljačke bune u Podsusedu. Odatle vodi planinarska staza 101 prema planinarskoj kući Kameni svati.

Zelingrad

Na istočnim obroncima Medvednice nalaze se ruševine srednjovjekovne utvrde Zelingrad. Sagrađen je u 13. stoljeću nakon tatarske provale, a prvi se put spominje 1295. godine, kada u njemu boravi kraljevska posada.

Zelingrad je najprepoznatljiviji svjedok burne povijesti Zelinskoga Prigorja u srednjem vijeku. Tijekom sljedećih stoljeća imao je važnu ulogu, osobito u vrijeme turskih osvajanja. Zelingradom su među ostalima gospodarile plemićke obitelji, po nasilju poznati Bičkele te Kerečenji koji su se istakli u borbama protiv Osmanlija, a određeno vrijeme bio je i u vlasništvu hrvatsko-ugarskog kralja Ivana Zapolje.

Nakon gubitka vojne važnosti, utvrda je stoljećima propadala skrivena u šumi. Početkom 21. stoljeća Muzej Sveti Ivan Zelina pokrenuo je njezinu obnovu, a danas se na lokalitetu provode sustavna arheološka istraživanja i konzervatorski radovi.